

RAPORT:

**FAKTY ŚWIADCZĄCE O SFABRYKOWANIU SPRAWY
MUKHTARA ABLYAZOVA W ROSJI:
PRZEŚLADOWANIE TATIANY PARASKEVICH
I ARTURA TROFIMOVA**

**Realizując uzgodnienia Putina i Nazarbayeva, śledczy z „Listy Magnitskiego”
żądali od Paraskevich i Trofimova podpisania zeznań obciążających
opozycyjnego polityka Ablyazova.**

**Kazachstańscy lobbyści dążyli do tego, by Austria i Czechy udzieliły
Paraskevich i Trofimowowi słabszej formy azylu – ochrony uzupełniającej.**

**Obecnie Kazachstan dąży do uchylenia statusu ochrony uzupełniającej
Paraskevich, tworząc niebezpieczny precedens, pozwalający reżimom
autorytarnym wpływać na wynik spraw o azyl i ekstradycję w UE.**

Fundacja Otwarty Dialog powstała w Polsce w 2009 roku z inicjatywy Lyudmyły Kozlovskiej, pełniącej obecnie funkcję Prezydenta Fundacji. Do celów statutowych Fundacji należą obrona praw człowieka, demokracji i praworządności na obszarze postradzieckim. Szczególną uwagę Fundacja skupia na największych krajach regionu: Kazachstanie, Rosji i Ukrainie.

Fundacja realizuje swoje cele poprzez organizację misji obserwacyjnych, w tym obserwacji wyborów i monitorowanie stanu przestrzegania praw człowieka w obszarze postradzieckim. Na ich podstawie powstają raporty i sprawozdania dystrybuowane następnie wśród instytucji UE, OBWE i innych organizacji międzynarodowych, resortów spraw zagranicznych i parlamentów krajów UE, ośrodków analitycznych i mediów.

Obok działalności obserwacyjnej i analitycznej, Fundacja prowadzi aktywne działania we współpracy z parlamentarzystami zaangażowanymi w sprawy zagraniczne, prawa człowieka i relacje z krajami postradzieckimi w celu wsparcia procesów demokratyzacji i liberalizacji ich polityki wewnętrznej. Do istotnych obszarów działalności Fundacji należą także programy wsparcia więźniów i uchodźców politycznych.

Fundacja posiada stałe przedstawicielstwa w Warszawie, Kijowie i Brukseli.

Copyright: Fundacja Otwarty Dialog, marzec 2016 r.

00-580 Warszawa

Al. Szucha 11a, lokal 21

Tel. +48 22 307 11 22

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

odfoundation.eu

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji, prosimy o kontakt:

Kierownik projektu:

Lyudmyła Kozlovskaja   lyudmylakozlovskaja@odfoundation.eu

Autorzy:

Igor Savchenko   igor.savchenko@odfoundation.eu

Redakcja:

Lyudmyła Kozlovskaja

Korekta:

Barbara Odrobinska-Dudek

Opracowanie graficzne:

Andriy Osavoliyk

Na okładce znajdują się zdjęcia przedstawiające (od lewej): Tatiana Paraskevich, Mukhtar Ablyazov, Artur Trofimov

Zdjęcia na okładce pochodzą z następujących źródeł: Mukhtar Ablyazov – Tengri News; Tatiana Paraskevich i Artur Trofimov – archiwum domowe

Zdjęcia wykorzystane w tekście pochodzą z następujących źródeł: Mukhtar Ablyazov – profil na Facebooku; Tatiana Paraskevich i Artur Trofimov – archiwum domowe

Przedruk zamieszczonych materiałów w całości lub części możliwy pod warunkiem powołania się na Fundację Otwarty Dialog

Spis treści:

1. WSTĘP.....	4
2. PRZEŚLADOWANIE MUKHTARA ABLYAZOVA: OGÓLNY KONTEKST I FAKTY DOTYCZĄCE FABRYKOWANIA SPRAWY W ROSJI	5
3. SPRAWA TATIANY PARASKEVICH.....	10
4. SPRAWA ARTURA TROFIMOVA.....	15
5. WNIOSKI I ZALECENIA.....	18

1. WSTĘP

Tatiana Paraskevich i Artur Trofimov są oskarżeni w ramach rosyjskiego postępowania karnego, prowadzonego przeciwko kazachstańskiemu opozycjnemu politykowi Mukhtarowi Ablyazovowi. Rosja zarzuca im „defraudację środków kazachstańskiego Banku BTA” dokonaną przez „zorganizowaną grupę przestępczą Ablyazova”. Takie same zarzuty są kierowane przez Ukrainę wobec Paraskevich.

Paraskevich i Trofimov, byli współpracownicy uchodźcy politycznego Ablyazova, stanowią cenne źródło informacji na temat jego działalności. Kazachstan jest zainteresowany ich ekstradycją, aby mieć do nich dostęp i uzyskać „potrzebne informacje” przeciwko Ablyazovowi.

Dla śledczych z „Listy Magnitskiego”, prowadzących sprawę Paraskevich, Trofimova i Ablyazova, wymuszanie zeznań stanowi jedną z głównych „metod” gromadzenia dowodów. Zarzuty opierają się na zeznaniach osób, które pod wpływem gróźb „przyznały się do popełnienia przestępstw”. Rosyjscy śledczy żądali od innych oskarżonych, by „przyznali” winę Ablyazova nie tylko w zakresie „defraudacji środków”, ale również „podżegania do nienawiści na tle narodowościowym” i „usiłowania obalenia władzy” w Kazachstanie.

Kazachstańskie władze niejednokrotnie proponowały Paraskevich i Trofimovowi podpisanie zeznań obciążających Ablyazova. Przedstawiciel kazachstańskiego Banku BTA w piśmie do adwokata Paraskevich wprost oświadczył: w zamian za „przyznanie” Kazachstan może w jednej chwili umorzyć postępowania karne w Ukrainie i Rosji.

Takie nieograniczone „możliwości” Kazachstanu znalazły potwierdzenie w ujawnionej korespondencji kazachstańskich urzędników, na którą zwróciło uwagę wiele europejskich mediów. Rosyjscy i ukraińscy śledczy otrzymywali od Kazachstanu gotowe projekty aktów oskarżenia. Przedstawiciele Kazachstanu przesłuchiwali oskarżonych w Rosji. Kazachstan „wskazywał” śledczym „właściwą” kwotę rzekomo zdefraudowanych pieniędzy, przy czym w różnych dokumentach kwoty te różnią się. Zgodnie z opublikowanymi dokumentami, uzgodnienia między administracjami prezydenckimi Kazachstanu i Rosji przewidywały również sprawowanie „kontrol nad procesem sądowym” w sprawie Ablyazova.

Zgodnie z ustawą o azylu, Czechy i Austria udzieliły Paraskevich i Trofimovowi ochrony uzupełniającej (jeden z rodzajów ochrony międzynarodowej). Austria odmówiła Rosji ekstradycji Trofimova. Czechy odrzuciły rosyjskie i ukraińskie wnioski o ekstradycję Paraskevich.

W Czechach, kazachstańscy lobbysci nie będący stroną postępowania, od 2012 roku wielokrotnie zwracali się do organów ścigania i sądu, chcąc doprowadzić do odmowy udzielenia Paraskevich jakiegokolwiek rodzaju ochrony międzynarodowej i usankcjonowania jej ekstradycji. Istnieją podstawy, by przypuszczać, że Kazachstan obecnie nadal wywiera takie naciski.

W październiku 2015 roku sąd miejski w Pradze na podstawie pozwu czeskiej prokuratury uchylił decyzję z dn. 18.02.2014 r. w sprawie udzielenia Paraskevich ochrony uzupełniającej. Pomimo tego, obecnie obowiązuje druga decyzja z dnia 16.02.2015 r. o przedłużeniu Paraskevich ochrony uzupełniającej. Jednak niewykluczone, że prokuratura czeska, na zasadzie analogii, może odwołać się od drugiej decyzji w sprawie ochrony uzupełniającej.

Liczne przypadki korupcyjnej współpracy Kazachstanu z rosyjskimi i ukraińskimi śledczymi potwierdzają, że w przypadku ekstradycji, Paraskevich, Trofimovowi i Ablyazovowi grozi nierzetelne śledztwo i proces sądowy, oraz, że będą przesłuchiwani w interesach Kazachstanu, torturowani i być może zostaną przekazani do Kazachstanu. Jednak niektóre państwa europejskie przemykają na to oczy. Rząd francuski i sąd czeski wyraziły pełne zaufanie wobec gwarancji Rosji w kwestii przestrzegania praw Ablyazova i Paraskevich.

Sąd miejski w Pradze uważa, że niewłaściwe warunki przetrzymywania w Rosji „nie stanowią” zagrożenia dla Paraskevich. Przeciwną decyzję podjęła Austria w stosunku do Trofimova, który jest oskarżonym w tej samej sprawie, co Paraskevich. Zgodnie z decyzją władz austriackich, podstawą udzielenia Trofimowowi ochrony uzupełniającej jest wysokie ryzyko brutalnego traktowania w związku z nieludzkimi warunkami przetrzymywania więźniów w Rosji.

Czeski sąd oświadczył, że „jest zupełnie nieważne”, jak często w Rosji są stosowane tortury, ponieważ stosowanie tortur wobec jednych „nie oznacza” automatycznego stosowania tortur wobec innych osób. Raporty międzynarodowych organizacji praw człowieka dowodzą, że tortury w Rosji są stosowane systematycznie i bezkarnie. Jednak sąd miejski w Pradze określił te raporty jako „posiadające jedynie charakter ogólny”.

Francuski rząd również zignorował liczne wypowiedzi międzynarodowych organizacji praw człowieka w sprawie niedopuszczalności ekstradycji Ablyazova. Francja, która przyłączyła się do sankcji wobec osób z „Listy Magnitskiego”, w decyzji o ekstradycji powołuje się na postanowienie rosyjskiego sędziego, którego nazwisko figuruje na „Kiście Magnitskiego”. Francja wystąpiła w obronie ukraińskich więźniów politycznych w Rosji, którzy zostali porwani, poddani torturom i nierzetelnemu procesowi sądowemu. Niemniej jednak, w sprawie Ablyazova francuski rząd oświadcza, że rosyjski system wymiaru sprawiedliwości „gwarantuje” opozycjonście uczciwy proces.

Rozpatrując sprawy dotyczące azylu i ekstradycji, państwa europejskie nie powinny ufać bezwarunkowo gwarancjom formalnym, nie badając sedna sprawy. Inaczej państwa autorytarne nadal będą wykorzystywać inercję systemu wymiaru sprawiedliwości UE. Na przykładzie Paraskevich powstał już niebezpieczny precedens, pozwalający na pozbawienie przeciwników politycznych azylu w Europie. Polityka podwójnych standardów stosowana przez reżimy autorytarne podważa system umów międzynarodowych dotyczących praw człowieka i może mieć tragiczne skutki.

W kolejnym rozdziale tego raportu został przedstawiony ogólny kontekst sprawy Mukhtara Ablyazova w Rosji. W rozdziale 3. i 4. zaprezentowano chronologię wydarzeń w sprawie Tatiany Paraskevich w Czechach i Artura Trofimova w Austrii, jak też poddano analizie fakty dotyczące fabrykowania tych spraw przez Kazachstan.

2. PRZEŚLADOWANIE MUKHTARA ABLIAZOVA: OGÓLNY KONTEKST I FAKTY DOTYCZĄCE FABRYKOWANIA SPRAWY W ROSJI

A) Polityczny kontekst oskarżeń o korupcję

Mukhtar Ablyazov – kazachstański polityk opozycyjny, uchodźca polityczny, osobisty wróg prezydenta Kazachstanu Nursultana Nazarbajewa.

Mukhtar Ablyazov rozpoczął swoją karierę w biznesie po rozpadzie ZSRR. Stworzył potężną strukturę inwestycyjną pod nazwą Astana-Holding, nabył krajowy kanał telewizyjny „Tan” i kilka kanałów regionalnych. W 1995 roku Ablyazov nabył udziały w przemyśle cukrowniczym Kazachstanu, jednak zgodnie z jego słowami, został zmuszony do

zrezygnowania z tego biznesu, gdyż popadł w konflikt z interesami rodziny prezydenta. W 1997 roku Ablyazov zaczął pracować w sferze państwowej, zajmując stanowisko prezesa spółki energetycznej KEGOC. W latach **1998-1999** zajmował stanowisko ministra energetyki, przemysłu i handlu Kazachstanu. W 1999 roku Ablyazov zrezygnował ze służby państwowej zaznaczając, iż metody zarządzania stosowane przez reżim Nazarbayeva uniemożliwiają przeprowadzenie reform systemowych [\[1\]](#).

W **2001** roku Mukhtar Ablyazov stał się jednym z założycieli wpływowego ruchu opozycyjnego „**Demokratyczny Wybór Kazachstanu**”, a po wybuchu konfliktu z prezydentem Nazarbayevem trafił do więzienia pod zarzutem „przekroczenia uprawnień”. Pod naciskiem międzynarodowej społeczności, która uznała wyrok za umotywowany politycznie, w **2003** roku Ablyazov został ułaskawiony. Jednak „Demokratyczny Wybór Kazachstanu”, jak i jego następczyni - partia „Alga!” - zostały zakazane w Kazachstanie jako organizacje „ekstremistyczne”.

W 2005 roku Ablyazov stanął na czele rady nadzorczej kazachstańskiego Banku BTA, w którym był akcjonariuszem większościowym. **Nadal popierał i finansował opozycję, co stało się przyczyną kolejnego konfliktu z Nazarbayevem.** Zdaniem Ablyazova, odmówił on spełnienia żądania przepisania kontrolnego pakietu akcji Banku BTA na przedstawicieli prezydenta.

Następnie, w **2009** roku Bank BTA został znacjonalizowany, a Ablyazov i jego współpracownicy (w tym Paraskevich i Trofimov) zostali oskarżeni o przestępstwa finansowe. Przed wybuchem konfliktu między Nazarbayevem a Ablyazovem, organy państwowe **nie wspominały** o jakichkolwiek nadużyciach ze strony banku, który w latach 2006-2009 zajmował pierwsze miejsca w rankingach najlepszych banków Azji Centralnej [\[2\]](#), [\[3\]](#).

Ablyazov opuścił Kazachstan. Później Kazachstan zarzucał Ablyazovowi również „podżeganie do nienawiści społecznej”, „przygotowywanie aktu terrorystycznego” i „popętnienie zbrodni przeciwko pokojowi i bezpieczeństwu ludzkości”. Oskarżenia o „ekstremizm” i „współpracę z Ablyazovem” stały się powodem wydania w 2012 roku przez kazachstański sąd zakazu prowadzenia działalności dla 34. mediów niepublicznych i partii opozycyjnej „Alga!” [\[4\]](#).

W **2011** roku Ablyazov otrzymał **azyl polityczny** w Wielkiej Brytanii. Tymczasem Bank BTA, reprezentujący w rzeczywistości interesy władz Kazachstanu, wszczął przeciwko Ablyazovowi **postępowanie cywilne przed sądem w Londynie** na kwotę około 4,5 mld dolarów. Ablyazov odmówił ujawnienia swoich aktywów przed sądem, powołując się na niebezpieczeństwo prześladowań jego współpracowników ze strony reżimu Nazarbayeva. W związku z tym, w dniu **16.02.2012 r.** Ablyazov został skazany na 22 miesiące aresztu za „obrazę sądu”. Sąd pozbawił go prawa do obrony do czasu odbycia przez niego kary aresztu. W obawie przed tym, iż może zostać zamordowany w więzieniu na polecenie Nazarbayeva, Ablyazov opuścił Wielką Brytanię. Bez przeprowadzania postępowań w celu zbadania istoty sprawy, sąd w Londynie zasądził od Ablyazova automatyczną zapłatę na rzecz Banku BTA kwot 2,1 mld dolarów i 400 mln dolarów [\[5\]](#).

Na prośbę Kazachstanu, który nie posiada umów o ekstradycji z większością państw europejskich, **Rosja i Ukraina także wszczęły postępowania karne przeciwko Ablyazovowi i jego współpracownikom**, oskarżając ich o „zdefraudowanie środków kazachstańskiego Banku BTA”. Ponadto, w materiałach rosyjskich śledczych wskazano, że Ablyazov wykorzystał „skradzione pieniądze” na sfinansowanie części rosyjskiej opozycji i przygotowywał „obalenie władzy” w Kazachstanie.

Od momentu zatrzymania w dniu **31.07.2013 r.** na podstawie „czerwonego alertu” Interpolu, Ablyazov przebywa w areszcie we Francji. Ukraina, gdzie u władzy był wtedy Janukowycz, oraz Rosja wystosowały wnioski o jego ekstradycję. W dniu **04.03.2015 r.** francuski sąd ostatecznie zatwierdził ekstradycję do Ukrainy i Rosji, dając pierwszeństwo wnioskowi rosyjskiemu. Sąd sprawdzał jedynie „zgodność wniosków ekstradycyjnych z wymogami proceduralnymi”.

W dniu **17.09.2015** r. premier Francji Manuel Valls podpisał dekret o ekstradycji Ablyazova do Rosji. Zgodnie z dekretem, **Francja nie uważa oskarżeń Ablyazova za umotywowane politycznie i całkowicie ufa gwarancjom międzynarodowym Rosji** odnośnie zapewnienia właściwych warunków przetrzymywania i ochrony przez torturami. Dekret o ekstradycji nie mówi niczego na temat możliwości rzetelnego procesu w Rosji, jednak powołuje się na postanowienie rosyjskiego sędziego Krivoruchko, który znajduje się na **liście Magnitskiego**. Ablyazov zamierza się odwołać od decyzji w sprawie ekstradycji.

Na retorykę w kwestii „braku” motywacji politycznej w sprawie Ablyazova mogły także wpłynąć wnioski amerykańskiej ekspertki **Marthy Olcott**. Była uczestniczka projektów Carnegie Foundation i badaczka Azji Centralnej Martha Olcott uważa, że sprawa Ablyazova posiada „wyłącznie charakter karny”. Zgodnie z opublikowaną w mediach korespondencją, w dniu 20.09.2013 r. spółka Reed Smith LLP, która lobbuje na rzecz władz kazachstańskich w Europie, zaproponowała sekretarzowi Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Kazachstanu Maratowi Beketayevowi, zaproszenie Marthy Olcott w charakterze eksperta do sprawy ekstradycji Ablyazova. Poza tym, **zgodnie z informacjami znanych mediów, Martha Olcott jest lojalna wobec kazachstańskich władz, a nawet otrzymywała wynagrodzenie za ekspertyzy korzystne dla Kazachstanu na niektórych procesach sądowych.**

Na początku lat 2000. Martha Olcott w książce „Kazachstan: niespełniona obietnica” krytykowała reżim Nazarbajewa za łamanie zasad demokracji. Interesujący jest fakt, że w 2003 roku Olcott przytaczała przykład, jak Ablyazov będąc członkiem grupy „kluczowych reformatorów” został skazany na karę więzienia po założeniu „Demokratycznego Wyboru Kazachstanu” [6].

Jednak, jak zaznacza kazachstańskie Radio Svoboda, pod koniec lat 2000. Martha Olcott przestała krytykować kazachstańskie władze i nawet zmieniła tytuł swojej książki, stawiając na końcu znak zapytania („Kazachstan: niespełniona obietnica?”). Olcott oświadczyła dziennikarzom, że teraz kieruje się zasadą „milczenie jest złotem”, i tak wyjaśniła swoje motywacje: „*Proszę mnie dobrze zrozumieć: jestem uczonym, który bada procesy polityczne. Muszę jeździć po krajach, które badam. I nie chciałabym mieć problemów z wjazdem do tych republik, a już tym bardziej ryzykować swoim zdrowiem*” [7].

Kazachstański portal „Respublika” powołuje się na opublikowane pismo Marata Beketayeva z dnia 19.07.2012 r. W piśmie tym przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości Kazachstanu wysyła rachunek, zgodnie z którym Ministerstwo powinno zapłacić „profesor Olcott” kwotę 90,000 dolarów w charakterze „przedpłaty” (advance payment) za opinię ekspercką przedstawioną w sprawie mołdawskiego przedsiębiorcy Anatoliya Stati [8].

W dniu 04.02.2016 r. francuski dziennik Mediapart poinformował o „podejrzeniach, które ciążyą nad francuskim wymiarem sprawiedliwości” w sprawie ekstradycji Ablyazova. Na podstawie ujawnionej korespondencji **francuski wymiar sprawiedliwości wszczął postępowanie karne przeciwko francuskiej prokurator Solange Legras**, przy czym całkowicie została potwierdzona autentyczność opublikowanej korespondencji. Okazało się, że przedstawiciele Ukrainy (Guillaume Faure), Rosji (Denis Grunis) i kazachstańskiego Banku BTA (Antonin Levi), którzy domagali się ekstradycji Ablyazova, dostarczali francuskiej prokurator Solange Legras dokumenty dotyczące sprawy z pominięciem oficjalnej procedury. Francuska prokurator udzielała im przyjacielskich rad, naruszając tym samym zasadę bezstronności.

Dziennikarze Mediapart zwrócili również uwagę na to, że **radca do spraw prawnych i sądowych Ambasady Francji w Moskwie Ida Chafai redagowała przemówienie przedstawiciela rosyjskiej prokuratury Denisa Grunisa**, wygłoszone w dniu 17.10.2014 r. w Lyonie podczas rozprawy w sprawie ekstradycji Ablyazova. W swoim wystąpieniu Grunis bronił reputacji śledczych z „listy Magnitskiego”, którzy prowadzą sprawę Ablyazova w Rosji. Jego zdaniem, sprawa Magnitskiego jest tylko „zemstą skierowaną przeciwko przedstawicielom rosyjskiego wymiaru sprawiedliwości”.

Ponadto, w artykule Mediapart przytaczane są informacje z opublikowanej korespondencji, dotyczące sposobu kierowania przez Kazachstan ukraińskim i rosyjskim śledztwem w sprawie Ablyazova [9].

Ekstradycja opozycyjnego polityka Mukhtara Ablyazova pozostaje jednym z głównych priorytetów dla kazachstańskich władz. W dniu 28.01.2015 r. przedstawiciel kazachstańskiej prokuratury Andrey Kravchenko zaznaczył: „Prokuratura Generalna nadal będzie dążyć do jego (Ablyazova) ekstradycji do Kazachstanu [\[10\]](#)”.

Przypomnijmy, że w 2013 roku za pośrednictwem pracownika MSZ Francji Francois Revardeaux Prokuratura Generalna Kazachstanu skierowała do francuskiego Ministerstwa Sprawiedliwości trzy pisma, w których wyrażała „głębokie zaniepokojenie” z powodu nierozpatrzenia przez Francję kazachstańskiego wniosku o ekstradycję Ablyazova. **W lutym 2016 roku Kazachstan zapowiadał podpisanie z Francją trzech umów: o ekstradycji, o pomocy prawnej i o przekazywaniu skazanych.** Pierwszy zastępca Prokuratora Generalnego Kazachstanu Johann Merkel oświadczył, że w ramach tych umów „do Kazachstanu zostanie ekstradowany Mukhtar Ablyazov”: „Pracujemy intensywnie nad tą kwestią. W niedalekiej przyszłości powstanie grupa ekspertów, która pojedzie do Paryża, by usiąść i pracować nad tymi umowami. Na razie oni powinni wyrazić zgodę na to, żeby takie umowy zostały zawarte” [\[11\]](#).

W dniu 03.11.2015 r. jedenastu deputowanych Europarlamentu wezwało Francję, by zwróciła uwagę na **oświadczenia organizacji praw człowieka** o niedopuszczalności ekstradycji opozycjonisty. Amnesty Internaional, Human Rights Watch, Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka, Liga Praw Człowieka Francji, Human Rights Foundation, Ukraińska i Rosyjska Grupa Helsińska, inne organizacje praw człowieka, a także ponad 50 deputowanych Europarlamentu złożyło oświadczenia o politycznym kontekście sprawy Ablyazova [\[12\]](#).

Żona i 6-letnia córka Ablyazova w 2013 roku stały się ofiarami nielegalnej deportacji z Włoch do Kazachstanu, jednak dzięki ONZ i Parlamentowi Europejskiemu rodzinę udało się sprowadzić z powrotem do Europy. Towarzysze i krewni Ablyazova uzyskali **azyl lub ochronę uzupełniającą w krajach UE**: Zhaksylyk Zharimbetov i Roman Solodchenko – w Wielkiej Brytanii, Muratbek Ketebayev – w Polsce, Alexander Pavlov – w Hiszpanii, Alma Shalabayeva i Alua Ablyazova – we Włoszech, Tatiana Paraskevich – w Czechach, Artur Trofimov – w Austrii, Gaukhar Kusainova – w USA, Kuanysh Nurgazin – na Litwie. Odmówiono ich ekstradowania do Ukrainy, Rosji lub Kazachstanu. W dniu 26.02.2016 r. okazało się, że Litwa udzieliła azylu politycznego Syrymowi Shalabayevowi, krewnemu Mukhtara Ablyazova.

B) Fakty świadczące o sfabrykowaniu sprawy Banku BTA w Rosji

Rosyjscy śledczy i sędziowie, którzy zajmowali się lub nadal zajmują się sprawą Ablyazova, Paraskevich i Trofimova, **znajdują się na liście sankcji w sprawie Magnitskiego** (śledczy Nikolay Budilo, Natalia Vinogradova, Oleg Urzhumtsev; sędziowie Sergey Podoprigov, Yelena Stashina, Aleksey Krivoruchko i Svetlana Ukhnaeva). W dniu 26.09.2012 r. rząd Kazachstanu nagroził śledczego Budilo pistoletem (CZ 75 B, kaliber 9 mm Luger, Nr 4880V) [\[13\]](#).

W 2014 roku na portalu kazaword.wordpress.com nieznane osoby umieściły **linki do skradzionej korespondencji kazachstańskich urzędników** [\[14\]](#). Na ukraińskim portalu informacyjnym Trust.ua zostały również ogłoszone pewne fragmenty korespondencji ukraińskich śledczych i przedstawicieli kazachstańskiego Banku BTA [\[15\]](#). Wiele europejskich mediów, powołując się na opublikowaną korespondencję, obwieściło głośne przypadki skorumpowania władz kazachstańskich [\[16\]](#).

Ujawniona korespondencja potwierdziła, że **przedstawiciele Kazachstanu przygotowywali dokumenty i udzielali wskazówek rosyjskim i ukraińskim śledczym odnośnie Ablyazova, Paraskevich, Trofimova i innych oskarżonych w sprawie.** Śledztwo w sprawie Ablyazova było koordynowane na poziomie najwyższych urzędników Kazachstanu, Rosji i Ukrainy.

Zgodnie z korespondencją, w dniu 11.09.2012 r. kancelaria prawna „Quorum”, która reprezentowała interesy kazachstańskiego Banku BTA w Rosji, poinformowała pracownika Prokuratury Generalnej RK

Ulukbeka Maksatbekuly: „W czerwcu 2009 roku, Prezydent Republiki Kazachstanu Nursultan Nazarbayev podczas prywatnego spotkania zwrócił się do Premiera rządu Rosji V.V. Putina z osobistą prośbą o zapewnienie bezstronnego i pełnego śledztwa w sprawie działalności Ablyazova i jego współpracowników na terytorium Rosji“. W liście stwierdzono również: „(...) pracownicy rosyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych otrzymali dokumenty dotyczące szeregu kredytów, udzielonych przez Bank w Rosji,(...) jednak nie udało się zebrać wystarczających materiałów do wszczęcia postępowania karnego.“

Ciekawe, że we wrześniu 2010 roku, **po upływie półtora roku od wszczęcia postępowania karnego, Bank BTA wciąż jeszcze nie wystąpił jako poszkodowany w sprawie [\[17\]](#).**

Zgodnie z ogłoszonymi dokumentami, w czerwcu 2013 roku Minister Spraw Wewnętrznych Federacji Rosyjskiej Vladimir Kolokoltssev składał raport Vladimirowi Putinowi z przebiegu śledztwa. Z korespondencji wynika, że strona kazachstańska organizowała spotkania z rosyjskim doradcą prezydenta Yevgeniyem Shkolovem, pierwszym wicepremierem rządu FR Igorem Shuvalovem i merem Moskwy Sergeyem Sobyanim. Między innymi, w dniu 05.11.2013 r. Yevgeniy Shkolov poparł propozycje „wyznaczenia kuratorów tematu Banku BTA w Naczelnym Sądzie Arbitrażowym Federacji Rosyjskiej i Federalnej Służbie Komorników Sądowych w celu kontrolowania postępowania sądowego, zagwarantowania obiektywizmu podczas rozpatrywania sprawy oraz wydawania postanowień“. Strona rosyjska zobowiązała się zagwarantować „uznanie w Federacji Rosyjskiej wyroków sądowych wydanych w Republice Kazachstanu“ w sprawie Ablyazova.

Według opublikowanych dokumentów, konsultacji rosyjskim organom śledczym udzielał prawnik Andrey Pavlov, przedstawiciel Banku BTA w Rosji, figurujący na „liście Magnickiego“. **W Rosji przedstawiciele Kazachstanu sami przesłuchiwali podejrzanych w sprawie, którym grozili i zmuszali do podpisania zeznań.**

Na przykład, w dniu 19.05.2010 r. agent kazachstańskiego wywiadu zagranicznego Shakizat Amzeyev poinformował administrację prezydenta Kazachstanu o tym, że przesłuchał Lva Rakovskiego oraz rozmawiał z Zhaksylykiem Zharimbetovem: „On jest gotów współpracować, ponieważ przygotowujemy aresztowanie jego przyjaciół Savchenko (dyrektor generalny ATTA IPOTEKA) i Dmitriya Paka, jeśli nas oszuka“.

W dniu 26.11.2013 r. przedstawiciel Banku BTA Andrey Pavlov składał raport przed Prokuraturą Generalną Republiki Kazachstanu informując, że oskarżeni w sprawie Ablyazova - Volkov, Bondarenko, Belov i Vorotyntsev zostali skazani na 8-9 lat pozbawienia wolności. Pavlov uściślił, że Putin „omawiał“ z Nazarbayevem przebieg śledztwa prowadzonego przeciwko tym osobom, „**poparł wymiar kary dla skazanych i wziął sprawę pod swoją osobistą kontrolę**“. Jak się okazało, pod naciskiem śledczych **Aleksandr Volkov „przyznał się do popełnienia przestępstw” i złożył zeznania obciążające Trofimova i Paraskevich.**

Prawnica Yelena Tishchenko, oskarżona w sprawie Ablyazova, również zdecydowała się na „współpracę ze śledczymi“. W dniu 10.10.2013 r. z rosyjskiego aresztu śledczego Tishchenko napisała pismo do Prokuratora Generalnego Kazachstanu Askhata Daulbayeva, wyrażając gotowość „udzielenia wszelkiej pomocy organom ścigania Republiki Kazachstanu“. W listopadzie 2013 roku przedstawiciele prokuratury kazachstańskiej przesłuchali ją w areszcie śledczym w Moskwie. W piśmie z dnia 29.11.2013 r. Andrey Pavlov poinformował, że w okresie od 15.11.2013 r. do 29.11.2013 r. „Y.Y. Tishchenko złożyła szczegółowe i wyczerpujące zeznania odnośnie wszystkich członków grupy przestępczej“, co pozwala pociągnąć do odpowiedzialności innych partnerów Ablyazova. Zdaniem Pavlova, Tishchenko „szczegółowo opowiedziała o nielegalnej działalności politycznej Ablyazova, jego roli w organizacji masowych zamieszek, podleganiu do nienawiści na tle narodowościowym w Republice Kazachstanu... [\[18\]](#)“. W grudniu 2013 r. Tishchenko została zwolniona na podstawie amnestii.

W 2015 roku rosyjski opozycjonista nacjonalistyczny Aleksander Potkin, który kontaktował się z aktywistami kazachstańskimi, został przeniesiony z kategorii świadków do kategorii oskarżonych w

sprawie Ablyazova. Rosyjskie organy śledcze oskarżają Potkina nie tylko o „legalizację mienia, które Ablyazov nabył w drodze przestępstwa” – **śledczy twierdzą, że środki z tej legalizacji zostały wykorzystane w celu „podżegania do nienawiści narodowej” i „zmiany ustroju politycznego” w Kazachstanie.**

Zdaniem Potkina, w dniu 08.10.2015 r. śledczy Rustem Shaydullin przyszedł do niego do aresztu śledczego ze śrubokrętem i groził śmiercią. W nocy z 08.10.2015 r. na 09.10.2015 r. śledczy Shaydullin wysyłał wiadomości SMS Ivanowi Mironovowi, adwokatowi Potkina. **Śledczy groził, że „złamię szyję” Potkinowi, „zabije go śrubokrętem lub czekanem”,** jeśli adwokat nie podpisze protokołu zaznajomienia z aktami sprawy w ciągu tygodnia [\[19\]](#), [\[20\]](#).

3. SPRAWA TATIANY PARASKEVICH

A) Rozpatrzenie wniosków o ekstradycję i próby uchylenia ochrony międzynarodowej

Tatiana Paraskevich – obywatelka Rosji, była kierowniczką działu administracyjno-finansowego rosyjskiej spółki „Grupa inwestycyjno-przemysłowa „Eurazja”.

Rosyjska i ukraińska prokuratura wszczęły postępowania karne przeciwko Paraskevich według identycznego schematu, oskarżając ją o udział w „zorganizowanej grupie przestępczej” Ablyazova.

Według wersji **rosyjskich organów śledczych**, Paraskevich „zarządzała pieniędzmi grupy przestępczej” Ablyazova w Rosji, a także „kontrolowała przekazywanie pieniędzy do spółek w rajach podatkowych”. Paraskevich przedstawiono zarzuty oszustwa (pkt. 4, art. 159 Kodeksu Karnego Federacji Rosyjskiej), prania brudnych pieniędzy (pkt. 3, art. 174.1 Kodeksu Karnego Federacji Rosyjskiej) i wyrządzenia szkody majątkowej (pkt. 2, art. 165 Kodeksu Karnego Federacji Rosyjskiej). Śledczy twierdzą, że w Rosji „grupa przestępcza Ablyazova” wyrządziła Bankowi BTA szkodę w wysokości 3,274,032,086 dolarów.

Zgodnie z opublikowaną korespondencją, w dniach 05.09.2013 r. i 06.09.2013 r. rosyjski śledczy Nikolay Budilo wysłał przedstawicielowi kazachstańskiego Banku BTA Andreyowi Pavlovowi projekt zarzutów w sprawie Paraskevich, Ablyazova, Trofimova i innych oskarżonych. Śledczy prosił o „**sprawdzenie” nazw firm, inicjałów oskarżonych i „wpisanie kwoty poniesionych strat”**.

Na Ukrainie Paraskevich jest oskarżona o przywłaszczenie mienia (cz. 5, art. 191 Kodeksu Karnego Ukrainy) poprzez uczestnictwo w transakcjach dokonywanych na korzyść spółek kontrolowanych przez Ablyazova. Według wersji **ukraińskich organów śledczych**, „grupa przestępcza Ablyazova” dokonała kradzieży środków Banku BTA na kwotę 167,180,000 dolarów.

W dniu **10.04.2012** r. Ukraina rozesłała za Paraskevich międzynarodowy list gończy, na podstawie którego została ona zatrzymana w dniu **12.05.2012** r. w Czechach. W dniu 07.06.2012 r. Ukraina wysłała wniosek o ekstradycję Paraskevich.

W dniach **05.10.2012** r. i **02.01.2013** r. Sąd Krajowy w Pilźnie wydał postanowienia o niedopuszczalności ekstradycji Paraskevich na Ukrainę w związku z groźbą tortur i nierzetelnego procesu sądowego. Jednak w dniu **21.02.2013** r. Sąd Najwyższy w Pradze usankcjonował ekstradycję Paraskevich, wyrażając zaufanie wobec gwarancji ukraińskiej prokuratury. Sąd Konstytucyjny utrzymał w mocy tę decyzję.

W dniu 14.06.2013 r. Rosja także skierowała wniosek o ekstradycję Paraskevich.

W dniu **09.04.2013** r. Paraskevich poprosiła o azyl polityczny w Czechach. Zgodnie z czeską ustawą o azylu, istnieją dwie formy ochrony międzynarodowej (international protection): azyl (asylum) i ochrona uzupełniająca (subsidiary protection) [21].

W dniu **18.02.2014** r. **Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Czech udzieliło Paraskevich ochrony uzupełniającej na okres 1 roku**. Ochrona uzupełniająca oznacza, że osobie grozi niebezpieczeństwo w kraju, którego jest obywatelem. Czeskie MSW oświadczyło, że w Rosji Paraskevich grożą tortury i nieludzkie traktowanie ze względu na złe warunki panujące w zakładach karnych.

W dniu **18.03.2014** r. Ministerstwo Sprawiedliwości Czech wydało zakaz ekstradycji Paraskevich na Ukrainę. **20.03.2014** r. została zwolniona z aresztu tymczasowego. W dniu **28.03.2014** r. Sąd Krajowy w Pilźnie, uwzględniając fakt posiadania przez Paraskevich ochrony uzupełniającej, podjął decyzję o niedopuszczalności jej ekstradycji do Rosji.

W dniu **11.04.2014** r. Prokuratura Generalna Czech złożyła pozew do Sądu Miejskiego w Pradze z **żądaniem uchylecia decyzji czeskiego MSW z dnia 18.02.2014 r. w sprawie udzielenia Paraskevich ochrony uzupełniającej**. Według posiadanych informacji, prokuratura po raz pierwszy w swojej praktyce złożyła taki pozew. Prokuratura Generalna Czech uznała za nieudowodnioną groźbę tortur w odniesieniu do Paraskevich i wyraziła zaufanie wobec rosyjskich gwarancji, że oskarżona nie zostanie poddana okrutnemu traktowaniu i przekazana do Kazachstanu. Jako pozwany MSW odmówiło udzielenia komentarza i pozostawiło ocenę sprawy do uznania sądu.

W dniu **16.02.2015** r. **MSW Czech przedłużyło Paraskevich ochronę uzupełniającą na kolejne dwa lata – do 16.02.2017** r. Amnesty International poparła tę decyzję.

W dniu **26.05.2015** r. Sąd Konstytucyjny rozpatrzył jedno z zażaleń Paraskevich, złożone już w 2014 roku [22]. W zażaleniu Paraskevich zażądała zwolnienia jej z aresztu tymczasowego i właśnie to miało być przedmiotem rozpatrzenia przez Sąd Konstytucyjny. Jednak, ku zdziwieniu adwokat Mariny Makhitkovej, Sąd Konstytucyjny w swoim orzeczeniu wyraził stanowisko, iż decyzja MSW z dnia 18.02.2014 r. dotycząca udzielenia Paraskevich ochrony uzupełniającej „jest niezgodna z prawem”.

Sąd Konstytucyjny uważa, że „*ewentualne występowanie braków w systemie wymiaru sprawiedliwości i w zakresie placówek karnych*” w Rosji i Ukrainie „*nie stanowi automatycznej przeszkody*” dla ekstradycji do tych krajów. Ponieważ ochrona uzupełniająca dotyczy kraju ojczystego Paraskevich – Rosji, to zdaniem sądu, ekstradycja do Ukrainy jest możliwa. Sąd Konstytucyjny powołał się na wyroki brytyjskich sądów w sprawie Ablyazova, chociaż zapadły one w ramach postępowania cywilnego bez uwzględnienia argumentów obrony, i w żadnym z tych wyroków nazwisko Paraskevich nie jest wymienione [23].

Prokuratura Generalna Czech dołączyła wyrok Sądu Konstytucyjnego jako jeszcze jeden argument w powództwie o uchylenie ochrony uzupełniającej dla Paraskevich. W dniu **30.10.2015** r. **Sąd Miejski w Pradze** zaspokoił żądania tego powództwa: **decyzja z dnia 18.02.2014 r. dotycząca udzielenia ochrony uzupełniającej została uchylona, a sprawę przekazano do MSW do ponownego rozpatrzenia**. Ufając gwarancjom rosyjskiej prokuratury, sąd postanowił, że obawy Paraskevich dotyczące tortur w Rosji i ewentualnego przekazania Kazachstanowi „*nie mają wystarczających podstaw*”. Sąd zaznaczył, że dowody w postaci raportów organizacji praw człowieka (w tym Amnesty International, Fundacji Otwarty Dialog) i oświadczeń posłów do Parlamentu Europejskiego, posiadają jedynie „*charakter ogólny*”.

Co ciekawe, Sąd Miejski w Pradze zgodził się z tym, że w Rosji „warunki pobytu w aresztach śledczych lub miejscach odbywania kary (...) wciąż pozostają bardzo trudne i mogą osiągnąć poziom niehumanitarnego traktowania”. Sąd jednak nie uważa, że Paraskevich grozi niewłaściwe traktowanie: „(...) nawet udowodnione i potwierdzone złe traktowanie poszczególnej osoby w jednym przypadku nie stanowi dowodu na to, że inne osoby zostaną poddane takiemu samemu traktowaniu”. Sąd podtrzymał stanowisko, że do oceny zagrożenia torturami wobec konkretnej osoby „jest całkiem nieistotne” (...) jak często takie naruszenia mają miejsce w danym kraju”.

Należy zaznaczyć, że zgodnie z czeskim ustawodawstwem, zaskarżenie decyzji o udzieleniu ochrony międzynarodowej jest możliwe tylko pod warunkiem istnienia ważnego interesu społecznego. Zdaniem adwokata było przeciwnie, bowiem powództwo prokuratury przeczyło interesowi społecznemu w zakresie przestrzegania praw człowieka. Jednak Sąd Miejski w Pradze nie zgodził się z tym, zaznaczając, że pozew prokuratury dotyczy konieczności przestrzegania zasady legalności udzielania ochrony międzynarodowej. Adwokat Marina Makhitkova odwoła się od decyzji Sądu Miejskiego w Pradze. Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców w odpowiedzi na pismo adwokata obiecał monitorować poczynania czeskiej prokuratury w zakresie uchylenia ochrony uzupełniającej dla Paraskevich.

B) Propozycje podpisania zeznań obciążających Ablyazova w zamian za zamknięcie postępowań karnych

Na podstawie informacji krewnych Paraskevich, śledczy Budilo groził synowi Tatiany pobiciem, jeśli matka nie podpisze zeznań obciążających. Rosyjscy policjanci zastraszała córkę Paraskevich twierdząc, że może ona zostać relegowana z uniwersytetu, porwana lub pociągnięta do odpowiedzialności karnej.

W dniu 19.11.2012 r. w Pilźnie śledczy śledczy Budilo przesłuchiwał Paraskevich, i przy tym otwarcie groził adwokat Marinie Makhitkovej, twierdząc, że jeśli byłaby w Rosji, to dopilnowałby, żeby trafiła do więzienia.

W dniu 04.09.2012 r. adwokat Marina Makhitkova otrzymała pismo od Vojtěcha Trapla, reprezentującego interesy Banku BTA w Czechach. Vojtěch Trapl załączył do pisma informacje, które według niego przekazał Roman Marchenko, współpracownik firmy „Ilyashev i Patnerzy”, reprezentującej interesy banku BTA na Ukrainie. W piśmie oprócz informacji o ściganiu karnym Paraskevich, znajduje się następujące zdanie: „**Proponujemy podjęcie współpracy z organami śledczymi i Bankiem BTA SA, która będzie polegać na złożeniu prawdziwych zeznań odnośnie działalności M. Ablyazova w zakresie zagarnięcia aktywów „Banku BTA” SA.** W przypadku wyrażenia przez T. Paraskevich zgody na współpracę z organami śledczymi, „Bank BTA” SA, występując jako powód cywilny w postępowaniu karnym może wystąpić z wnioskiem do organów ścigania o zaprzestanie ścigania karnego T. Paraskevich w Ukrainie i Federacji Rosyjskiej” [24].

W swoim piśmie Vojtěch Trapl podkreślił, że o tej „propozycji” Paraskevich powinna zostać poinformowana „dosłownie w ustnej formie”, bez wręczania jej pisma. Vojtěch Trapl przekazał adwokatce Paraskevich: „Można zakładać, że w przypadku podjęcia pozytywnej decyzji przez Pani klientkę, **oficjalnie skontaktowałyby się z nią organy ścigania, zarówno Ukrainy, jak i Federacji Rosyjskiej, w celu doprowadzenia w efekcie końcowym do umorzenia postępowania karnego, które jest prowadzone przeciwko Pani klientce, zarówno w Ukrainie, jak Federacji Rosyjskiej**”. Według Trapla, „nie ma on nic przeciwko temu, żeby spotkać się” osobiście z Paraskevich, lecz brakuje mu do tego legalnych podstaw” [25].

C) Wpływ Kazachstanu na władze czeskie

Kazachstański Bank BTA oficjalnie nie jest stroną ani w sprawie o ekstradycję, ani w sprawie o udzielenie ochrony międzynarodowej Paraskevich. Pomimo to, przedstawiciele Kazachstanu za pośrednictwem lobbystów wywierali (i być może nadal wywierają) poważny wpływ na czeską prokuraturę, MSW i sąd, **by doprowadzić do odmowy udzielenia Paraskevich ochrony międzynarodowej i usankcjonowania jej ekstradycji**. Biorąc pod uwagę, iż w Kazachstanie nie wszczęto postępowania karnego przeciwko Paraskevich, te fakty jeszcze raz potwierdzają, że za oskarżeniami Rosji i Ukrainy stoją władze kazachstańskie.

Na podstawie opublikowanej korespondencji okazało się, że przedstawiciel kazachstańskiego Banku BTA w Czechach Jan Vanichek, w 2012 roku spotykał się z czeską prokuratorką Verą Chekhovą i **przekonywał ją do złożenia apelacji** w przypadku, jeśli sąd odmówi Ukrainie ekstradycji Tatiany Paraskevich: *„Przekonałem ich, żeby mi obiecali, że pani Chekhova w takim przypadku złoży oficjalne odwołanie od decyzji sądu (podobne do apelacji) i sprawa zostanie przekazana do Sądu Najwyższego w Pradze w celu wydania postanowienia końcowego”*.

Rzeczywiście, prokurator Vera Chekhova zaskarżyła decyzję Sądu Krajowego w Pilźnie o niedopuszczalności ekstradycji Paraskevich, po czym Sąd Najwyższy w Pradze usankcjonował ekstradycję do Ukrainy. Ponadto, **prokurator Chekhova przez 1,5 roku przeciągała zwolnienie Paraskevich z aresztu poprzez systematyczne składanie apelacji**, które czasem pozbawione były logicznego sensu [26].

Jak wynika z korespondencji, w 2012 roku przedstawiciel kazachstańskiego Banku BTA Jan Vanichek skontaktował się z wiceprezesem sądu rejonowego w Pilźnie: *„Krótko przedstawiłem sprawę i wskazałem na to, że jeśli nawet my (to jest Bank BTA) nie weźmiemy udziału w procedurze ekstradycji, to jesteście prawnie zainteresowani zakończeniem tej sprawy”*.

W dniu 08.10.2013 r. adwokat Marina Makhitkova w pomieszczeniu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Czech odnalazła pakiet dokumentów od przedstawiciela strony kazachstańskiej Jana Vanichka. Okazało się, że w dniu 07.10.2013 r. **Jan Vanichek przekazał MSW pakiet dokumentów, aby doprowadzić do odmowy w sprawie udzielenia Paraskevich ochrony międzynarodowej**. Vanichek zwrócił się także z zapytaniem do wydziału uchodźców i polityki migracyjnej MSW, chcąc dowiedzieć się, na jakim etapie znajduje się sprawa Paraskevich, oraz czy zostanie wzięty pod uwagę dostarczony przez niego pakiet dokumentów.

Wśród dostarczonych przez Vanichka dokumentów znajdowały się nie tylko materiały ukraińskiego postępowania karnego, lecz również wyrok Sądu Najwyższego w Pradze w sprawie dopuszczalności ekstradycji Paraskevich. Wyrok jest niejawnym, i dostęp do niego posiadał tylko sąd oraz adwokat Paraskevich. **Dlatego nie wiadomo, w jaki sposób ten dokument znalazł się u przedstawicieli Kazachstanu**.

D) Fakty dotyczące sfabrykowania postępowania karnego w Ukrainie

Paraskevich twierdzi, że nigdy nie była pracownikiem Banku BTA i nie pracowała na terenie Ukrainy. Zdaniem adwokata Paraskevich, dowody w ukraińskim postępowaniu karnym zostały uzyskane przez nieznane osoby, a ich ekspertyzę przeprowadzała prokuratura kazachstańska. Sąd Krajowy w Pilźnie w swoim wyroku z dnia 02.01.2013 r. zaznaczył, że fakty opisane w postanowieniach o wszczęciu postępowania karnego na Ukrainie są *„bardzo niejasne”*, jednak czeski sąd nie może oceniać, czy postępowanie karne jest zgodne z ukraińskim ustawodawstwem.

Opublikowana korespondencja potwierdza, że **Kazachstan kierował działaniami ukraińskich organów śledczych** za pośrednictwem prywatnej firmy prawniczej „Ilyashev i Partnerzy”, która oficjalnie reprezentuje interesy znacjonalizowanego kazachstańskiego Banku BTA. Przy tym nawet lobbyści

interesów władz kazachstańskich przyznają, iż Ukraina „nie jest stroną poszkodowaną” w sprawie Ablyazova. W dniu 13.10.2015 r. pracownik firmy „Ilyashev i Partnerzy” Roman Marchenko oświadczył: „Ukraina jako państwo nie jest stroną poszkodowaną, a zatem jest pozbawiona możliwości wystąpienia z pozwem o odszkodowanie z tytułu strat przeciwko Mukhtarowi Ablyazovowi i jego wspólnikom” [27].

Zgodnie z ujawnioną korespondencją, pracownicy kancelarii „Ilyashev i Partnerzy” Arseniy Gerasymiv i Roman Marchenko przygotowywali dla śledczego ukraińskiego MSW Maksima Melnika wnioski o ekstradycję i postanowienia o przedstawieniu zarzutów dla Tatiany Paraskevich, pytania do niej, które należało zadać podczas przesłuchania i wniosek o wpisanie jej na listę osób poszukiwanych przez Interpol. Śledczy podpisywał i wykorzystywał te dokumenty. Na przykład, w dniu 02.08.2012 r. śledczy otrzymał wskazówki od strony kazachstańskiej, że przesłuchanie świadków w sprawie „powinno wykazać”, że Paraskevich była jednym z „ludzi Ablyazova”, którzy rzekomo „kierowali spółkami typu offshore”.

Powołując się na opublikowaną korespondencję, w dniu 09.04.2014 r. Wysoki Sąd w Londynie udzielił Ukrainie odmowy ekstradycji Igora Kononko, który jest oskarżony w tym samym postępowaniu karnym, co Paraskevich. Sąd wyraził zaniepokojenie, iż ukraiński śledczy Melnik nie stawiał się na rozprawę: „W każdym razie, powód, dla którego pan Melnik nie został wezwany do złożenia zeznań, może być oczywisty z uwagi na pakiet e-maili, które dowodzą, że przedkładano mu dokumenty do podpisu, a on, jak się wydaje, w ogóle nie brał udziału w podejmowaniu decyzji, co do tego, czy ściganie jest legalne i czy należy je wszcząć, lub też jaką formę powinno ono przyjąć...”

Fakty z ogłoszonej korespondencji uzyskały rozgłos i pod naciskiem społecznym w dniu 30.07.2014 r. **przeciwko śledczemu MSW Maksimowi Melnikowi zostało wszczęte postępowanie karne pod zarzutem przekroczenia uprawnień.** Sprawę Melnika niejednokrotnie próbował umorzyć śledczy prokuratury m. Kijowa Sergey Khodakovskiy. Jego działaniami mogli kierować przedstawiciele strony kazachstańskiej (zgodnie z danymi z opublikowanej korespondencji).

Fundacja Otwarty Dialog za pośrednictwem sądu doprowadziła do tego, że w dniu 23.07.2015 r. przeciwko śledczemu Khodakovskiemu zostało wszczęte postępowanie karne pod zarzutem nadużycia władzy. Jednak w dniu 30.09.2015 r. prokuratura m. Kijowa umorzyła postępowanie przeciwko swojemu śledczemu. Fundacja Otwarty Dialog, która jest wnioskodawcą w sprawie, **nie została nawet poinformowana o jej zamknięciu** [28]. Ukraińska prokuratura zignorowała fakt istnienia materiałów opublikowanych przez media, które potwierdzają możliwość działań korupcyjnych śledczego Khodakovskiego.

Na Ukrainie krewny Ablyazova **Syrym Shalabayev** jest oskarżony w tym samym postępowaniu karnym, co Tatiana Paraskevich. Litwa udzieliła Shalabayevowi azylu politycznego w stosunku do Kazachstanu. Na Litwie mają się odbyć procesy sądowe, w ramach których zostaną rozpatrzone wnioski Ukrainy i Kazachstanu o ekstradycję Shalabayeva. W dniu 07.12.2015 r. dowiedziano się, że podstawą do skierowania przez Ukrainę wniosku o ekstradycję Syryma Shalabayeva była decyzja Vladimira Guzyra, byłego zastępcy Prokuratora Generalnego, uczestnika skandali korupcyjnych.

Wydział ekstradycji prokuratury ukraińskiej prosił śledczych o przedstawienie właściwego i bardziej szczegółowego uzasadnienia wniosku o ekstradycję Shalabayeva. Vladimir Guzyr przekazał wydziałowi ekstradycji raport, z którego wynika, że wszystkie prawa Syryma Shalabayeva „były przestrzegane”, postępowanie karne „nie ma motywów politycznych”, a Ukraina „nie narusza” gwarancji międzynarodowych w tej sprawie. Naczelnik wydziału współpracy międzynarodowej i prawnej Prokuratury Generalnej Ukrainy Aleksandr Kovalchenko poinformował przedstawicieli Fundacji Otwarty Dialog, że Ukraina skierowała do Polski analogiczny wniosek o ekstradycję Syryma Shalabayeva, ale „otrzymała odmowę”.

O kontekście politycznym sprawy Paraskevich i niedopuszczalności jej ekstradycji wypowiedzieli się Amnesty International [29], Czeski Komitet Helsiński, czeska organizacja społeczna Spolek Salamoun;

deputowani Parlamentu Europejskiego Piotr Borys, Nicole Kiil-Nielsen, Ska Keller, Marek Migalski, Mirosław Poche, Judith Sargentini, Graham Watson, oraz około 20 czeskich, polskich i włoskich parlamentarzystów [30].

4. SPRAWA ARTURA TROFIMOVA

A) Rażąca naruszenia podczas wydawania międzynarodowego nakazu aresztowania Trofimova

Artur Trofimov – obywatel Rosji, były dyrektor Astana Banku i były współpracownik spółki rosyjskiej „Eurasia Logistics”.

Rosyjscy śledczy oskarżają Trofimova o (Art. 159.4 KK FR) i nazywają go „drugą najważniejszą osobą w zorganizowanej grupie przestępczej Ablyazova”. Śledczy twierdzą, że w Rosji Trofimov „namówił Paraskevich do udziału w grupie przestępczej Ablyazova”.

Trofimov jest oskarżony o defraudację kwoty 731,080,416 dolarów z Banku BTA poprzez niewłaściwe udzielanie kredytów spółkom z Szeszeli. Według aktu oskarżenia, oszustwo zostało popełnione głównie w latach 2006-2007 za pośrednictwem firmy „Eurasia Logistics”. **Jednak w tamtym okresie Trofimov nie pracował w „Eurasia Logistics”.** Od kwietnia 2006 roku do grudnia 2007 roku Trofimov, z inicjatywy Ablyazova, stał na czele Banku Astana (strategiczny partner kazachstańskiego Banku BTA). Na członka Rady Nadzorczej „Eurasia Logistics” Trofimov został wybrany dopiero w 2008 roku.

Przedłożone przez adwokatów dokumenty potwierdzają, że w dniach 08.10.2010 r. i 19.10.2010 r. śledczy wezwali Trofimova na przesłuchanie, ale w pierwszym przypadku w wezwaniu nie został podany adres Trofimova, a w drugim przypadku został wpisany niewłaściwy adres. Zgodnie z rosyjskim prawem, międzynarodowy nakaz aresztowania zostaje wycofany w przypadku ustalenia miejsca przebywania osoby [31]. Od marca 2011 r. Trofimov **wielokrotnie podawał rosyjskim śledczym adres swojego faktycznego zamieszkania** w Londynie i Wiedniu, a także wyrażał gotowość do odpowiadania na pytania.

Pomimo tego, w dniu **28.10.2011** r. rosyjskie MSW wydało postanowienie w sprawie wydania międzynarodowego nakazu aresztowania wobec Trofimova, w którym stwierdza się, że Trofimov i inni uczestnicy „grupy przestępczej Ablyazova” „**wyrządzili szkodę Bankowi BTA w wysokości ponad 3,2 mld dolarów, 4 mld rubli i 64 milionów euro**”. Jednocześnie **w postanowieniu o postawieniu zarzutów Trofimowowi podana jest inna kwota „skradzionych” środków** – 731,080,416 dolarów. Ponadto, wydając międzynarodowy nakaz aresztowania MSW przypisało Trofimowowi przestępstwa z artykułów Kodeksu Karnego, o które nigdy nie został oskarżony, a mianowicie art. 327, ustęp 3 KK FR, Art. 174 KK oraz Art. 165, ustęp 3 KK FR. Ponadto, **artykuł 165 KK FR w ogóle nie posiada ustępu 3.**

W tym czasie obowiązywał już nakaz aresztowania, który nie miał żadnych podstaw prawnych. W dniu **18.03.2010** r., kierując nakaz aresztowania do Służby Granicznej FR, rosyjskie MSW stwierdziło, że śledczy wysłał do sądu wnioski o aresztowanie Trofimova. Jednakże dokumenty sprawy potwierdzają, że

dopiero w dniu **08.11.2011 r.** śledczy P. Zhesterov wysłał do Tverskiego Sądu Rejonowego w Moskwie wniosek o aresztowanie Trofimova.

W dniu **09.11.2011 r.** sędzia Tverskiego Sądu Rejonowego miasta Moskwy A. Kovalevskaya wyraziła wątpliwość co do istnienia wystarczających dowodów do zaocznego aresztowania Trofimova. Jednak następnego dnia, **10.11.2011 r.**, bez podania powodów, sędzia Kovalevskaya została zastąpiona przez innego sędziego - **Alexeya Krivoruchko**, figurującego na „Liście Magnickiego”. Sędzia Krivoruchko orzekł o zaocznym aresztowaniu Trofimova. Kierownictwo sądu przez 28 dni nie wydawało adwokatom protokołu posiedzenia, chociaż powinno to być zrobić w ciągu 3 dni (zgodnie z art. 259, ustęp 6 kpk). Być może protokół został sporządzony „z datą wsteczną”, ponieważ popełniono w nim poważne błędy (na przykład stwierdzono, że w dniu 09.11.2011 r. Trofimov był obecny w sądzie, pomimo że w tym czasie przebywał on za granicą).

B) Zapewnienie dodatkowej ochrony i oddalenie rosyjskiego wniosku o ekstradycję

W dniu **22.10.2012 r.** Trofimov poprosił o azyl polityczny w Austrii, lecz wkrótce (**23.11.2012 r.**) został aresztowany przez austriacką policję na podstawie rosyjskiego wniosku do Interpolu. W dniu **19.12.2012 r.** Rosja złożyła wniosek o jego ekstradycję.

W dniu **22.02.2013 r.** Trofimov został zwolniony z aresztu za kaucją.

Austriacka ustawa w sprawie statusu uchodźców, podobnie jak czeska, zakłada dwie formy ochrony międzynarodowej: azyl i ochronę uzupełniającą. W dniu **04.12.2013 r.** Federalny Urząd do spraw Uchodźców odmówił udzielenia Trofimovowi ochrony, lecz **przyznał mu ochronę uzupełniającą**. Na chwilę obecną ochrona uzupełniająca i prawo pobytu w Austrii zostały przedłużone Trofimovowi do dnia 04.12.2016 r.

W dniu **28.01.2014 r.** Sąd Okręgowy dla miasta Wiednia, wydział karny, powołując się na posiadany przez Trofimova status ochrony uzupełniającej, **oddalił rosyjski wniosek o jego ekstradycję**.

Trofimov zaskarżył odmowę udzielenia mu azylu. W kwietniu 2015 roku sąd austriacki uwzględnił odwołanie i przekazał sprawę Trofimova do ponownego rozpoznania, zauważając, że w decyzji z dnia 04.12.2013 r., nie zostały uwzględnione wszystkie okoliczności sprawy. W chwili obecnej Federalny Urząd do spraw Uchodźców **powtórnie bada wniosek Trofimova o udzielenie azylu**.

W ramach współpracy z Rosją w dziedzinie egzekwowania prawa oraz zgodnie z art. 65 Kodeksu karnego, władze austriackie powinny przeprowadzić własne dochodzenie w sprawie zarzutów wobec osoby, w stosunku do której wydały odmowę ekstradycji. Zatem, w dniu **15.10.2014 r.**, na podstawie zarzutów, wysuniętych przez Rosję, austriacka prokuratura wszczęła postępowanie karne przeciwko Trofimovowi z art. 153 KK Austrii („nadużycie zaufania”) oraz art. 278 KK Austrii („organizacja przestępcza”). Postępowanie znajduje się na wstępnym etapie dochodzenia. Trofimov w pełni współpracuje z prokuraturą.

Poza licznymi oznakami sfabrykowania sprawy, procedury weryfikacji zarzutów i komunikacji pomiędzy prokuraturą austriacką i rosyjską są nadmiernie przedłużane. W ten sposób Rosja nadużywa austriackiego prawodawstwa w celu nałożenia znacznych ograniczeń na Trofimova.

B) Fakty potwierdzające sfabrykowanie postępowania karnego w Rosji

W dniu 09.09.2010 r. Nikolay Varenko, ówczesny wiceprzewodniczący Banku BTA, oświadczył, że „**nie ma żadnych roszczeń” względem „Eurasia Logistics”**, ponieważ „w bilansie Banku BTA nie ma żadnych niespłaconych kredytów” tej spółki [\[32\]](#), [\[33\]](#). Pomimo tego, rosyjscy śledczy oskarżyli Trofimova i spółkę „Eurasia Logistics” o kradzież środków finansowych banku.

William Browder, lider kampanii wzywającej do sprawiedliwości w sprawie Magnitskiego, podkreślił w oświadczeniu, że śledczy z „Listy Magnitskiego” są zaangażowani w sprawę Trofimova: *„Biorąc pod uwagę moje własne doświadczenia prześladowania przez tych ludzi, wierzę, że pana Trofimova czeka taki sam los, jak Sergeya Magnitskiego, jeśli zostanie on ekstradowany do Rosji. Dopóki urzędnicy, zaangażowani w sprawę Sergeya Magnitskiego, nie zostaną pociągnięci do odpowiedzialności karnej zgodnie z prawem, w Rosji nie może być obiektywnego dochodzenia”*. Wcześniej Federacja Rosyjska kilkakrotnie wysyłała za Browderem list gończy, lecz Interpol uznał te wnioski za umotywowane politycznie i odrzucił je [\[34\]](#).

Postanowienie o przedstawieniu zarzutów Trofimovowi było jednym z tych dokumentów, które rosyjski śledczy Nikolay Budilo w dniach 05.09.2013 r. i 06.09.2013 r. wysłał do przedstawiciela kazachstańskiego Banku BTA Andrey Pavlova, aby ten *„sprawdził nazwy firm”* i *„wpisał kwotę wyrządzonej szkody”*.

Organizacja praw człowieka „Memoriał” oświadczyła, że zarzuty przeciwko Trofimovowi **„są oparte wyłącznie na zeznaniach małej liczby osób, podlegających naciskom śledczych. Praktyka fabrykowania dowodów obciążających według takiego schematu jest charakterystyczna dla rosyjskich organów dochodzeniowych w ogóle, a w szczególności dla spraw wyraźnie umotywowanych politycznie”**.

Podyktowane zeznania obciążające Trofimova złożył m.in. skazany w sprawie Banku BTA Aleksandr Volkov. Z opublikowanej korespondencji wynika, że początkowo Volkov nie przyznawał się do winy, lecz później poszedł *„na współpracę ze śledczymi”*. Pewnego razu przesłuchanie Volkova zostało odroczone, ponieważ trzeba było **„uzgodnić odpowiedzi” z przedstawicielem kazachstańskiego Banku BTA Pawłowem**. Volkov podpisał zeznania, zgodnie z którymi *„Trofimov był zdecydowanie blisko Ablyazova”* i *„zajmował się strukturyzowaniem przepływów finansowych”*.

Zdaniem prawnika Andrey Krupenika, śledczy Nikolay Budilo proponował Arturowi Trofimovowi pójście **„na współpracę ze śledczymi”, co oznaczało oczernienie Ablyazova**. W zamian Trofimovowi obiecano uproszczoną procedurę rozpatrzenia sprawy i *„lżejszą karę”*.

Artur Trofimov oświadczył, że w dniu 09.05.2013 r. w Wiedniu w pobliżu domu czekał na niego Toksan Adykenov, który, jak twierdzi Trofimov, jest ściśle związany z kazachstańskimi służbami specjalnymi. Ta osoba powiedziała, że Trofimov będzie musiał obawiać się o swoje życie i życie swoich bliskich, jeśli nie złoży zeznań obciążających Ablyazova.

Dmitriy Kharitonov, adwokat Artura Trofimova przez okres 6 miesięcy nie był dopuszczany do udziału w postępowaniu, pomimo, że posiadał wszystkie niezbędne dokumenty i zezwolenia. Również śledczy Budilo przez długi czas odmawiał dopuszczenia do sprawy Marka Feigina, rosyjskiego adwokata Ablyazova.

Władze Kazachstanu, które kierują śledztwem rosyjskim w sprawie Trofimova, już zademonstrowały swoje „metody” podczas głośnych procesów sądowych w Austrii w sprawie Rakhata Aliyeva. Przypomnijmy, że w dniu 24.02.2015 r. okazało się, że Rakhat Aliyev został znaleziony martwy w austriackim więzieniu Josefstadt w izolatce, gdzie został umieszczony na własną prośbę. Sąd austriacki odrzucił oskarżenia Kazachstanu wobec Aliyeva [\[35\]](#).

W postanowieniu dotyczącym oskarżonych w sprawie Aliyeva, Sąd Okręgowy w Wiedniu podkreślił polityczny charakter ścigania karnego Kazachstanu: *„To, że władze kazachstańskie nie działały zgodnie z zasadą legalności, przynajmniej wcześniej, to już wynika z zeznań świadków, przesłuchanych do tej pory. (...) Władze kazachstańskie początkowo prowadziły dochodzenie w zupełnie innym kierunku, aresztowały niewinnych ludzi, zniekształcały lub wykluczały dowody i wywierały presję na osoby za „niepoprawne” oświadczenia, i z tego powodu powstaje pytanie: dlaczego teraz mamy mieć absolutną pewność, że te same władze kazachstańskie będą teraz działać zgodnie z prawem?”*.

Właśnie te metody w sprawie Artura Trofimova stosuje Rosja, współpracując z Kazachstanem.

Organizacje praw człowieka i posłowie do Parlamentu Europejskiego uznali polityczny charakter sprawy Trofimova i wezwały władze austriackie do udzielenia mu azylu. W obronie Trofimova stanęły m.in. rosyjskie organizacje obrony praw człowieka „**Memorial**” i „**O prawa człowieka**”, znany adwokat **Mark Feigin**; kazachstański reżyser i działacz społeczny **Bulat Atabayev**; kazachstański lider opozycyjny, który uzyskał azyl w Polsce **Muratbek Ketebayev**; posłowie do Parlamentu Polskiego: Marcin Świącicki, Krzysztof Maciejewski, Tadeusz Woźniak, Adam Rybakowicz i Andrzej Lewandowski; William Browder, lider kampanii na rzecz sprawiedliwości w sprawie Magnitskiego.

5. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Fakty dowodzą, że w sprawie Paraskevich i Trofimova Interpol został wykorzystany nie dla celów dochodzenia, lecz w celu ograniczenia ich swobody poruszania się.

Rosyjscy śledczy nadal „poszukują” Trofimova za pośrednictwem Interpolu, pomimo że Trofimov wielokrotnie podawał adres swojego zamieszkania. Trofimov od długiego czasu wnioskuje do Interpolu o usunięcie jego nazwiska z listy osób poszukiwanych.

Firma „Ilyashev i Partnerzy”, która reprezentuje interesy kazachstańskiego Banku BTA, w przekazanej adwokatowi Paraskevich informacji podała rzeczywiste motywy skierowania wniosku do Interpolu: *„Nawet w przypadku, jeżeli ukraińskie organy ścigania otrzymają odmowę ekstradowania T. Paraskevich z Republiki Czeskiej, została ona wprowadzona przez organy ścigania władz rosyjskich na międzynarodową listę osób poszukiwanych, pozostanie ona również na liście osób poszukiwanych przez Ukrainę, co skomplikuje jego przemieszczanie się i pobyt na terytorium UE i innych krajów”*.

W dniu 31.03.2014 r. adwokat Mahitkova złożyła wniosek do Interpolu o usunięcie nazwiska Paraskevich z listy osób poszukiwanych. Do tej pory, już od prawie dwóch lat, Interpol nie odpowiada na wniosek adwokata. Nazwisko Paraskevich zostało usunięte z publicznej listy Interpolu po licznych oświadczeniach obrońców praw człowieka i polityków europejskich odnośnie politycznego kontekstu jej ścigania. Jednakże istnieje ryzyko, że Paraskevich może nadal figurować na niejawnej liście Interpolu. Ponadto, według dostępnych informacji, Kazachstan próbuje zainicjować kolejne postępowanie karne przeciwko Paraskevich w Rosji, co może stać się powodem ponownego wprowadzenia ją na międzynarodową listę osób poszukiwanych. W dniu 31.03.2015 r. czeskie MSW wydało Paraskevich paszport.

Upublicznione dokumenty potwierdziły fakt sfabrykowania umotywowanych politycznie postępowań przeciwko Paraskevich i Trofimowowi. Dostarczając materiały tych postępowań karnych, Kazachstan, za pośrednictwem swoich przedstawicieli oraz poprzez władze rosyjskie, dążył do tego, aby w Austrii i Czechach Paraskevich i Trofimov uzyskali słabszą formę azylu, tj. ochronę uzupełniającą. Biorąc pod uwagę, że przypadki nielegalnego wpływu Kazachstanu uzyskały szeroki rozgłos, apelujemy do władz austriackich i czeskich o udzielenie Arturowi Trofimowowi i Tatianie Paraskevich azylu politycznego.

Ponadto wzywamy władze Republiki Czeskiej o niedopuszczenie do tego, aby kazachstańscy lobbysci doprowadzili do kolejnego zrewidowania decyzji o przyznaniu Paraskevich ochrony uzupełniającej. Przedstawiciele Kazachstanu tworzą niebezpieczny precedens, gdy reżimy autorytarne, używając ogromnych zasobów, mogą doprowadzać do unieważnienia statusu uchodźcy w UE oraz wpływać na wynik postępowań ekstradycyjnych. Zwracamy uwagę UNHCR na pilną potrzebę opracowania mechanizmów w celu rozwiązania tego problemu.

Sąd Okręgowy w Wiedniu, w swojej decyzji w sprawie Rakhata Aliyeva zwrócił uwagę na metody umotywowanego politycznie ścigania przez władze Kazachstanu: wymuszanie korzystnych dla oskarżenia zeznań, umieszczanie niewinnych ludzi w więzieniu, deptanie zasad praworządności. Rosyjskie organy śledcze, sterowane przez Kazachstan, stosują takie same metody w sprawie Trofimova.

Sprawa Trofimova ilustruje nową metodę prześladowań, stosowaną przez reżimy autorytarne. Przeciwnikom reżimu stawia się zarzuty, posiadające wyraźne cechy sfabrykowania. Reżim autorytarny

dąży do tego, aby na podstawie tych zarzutów zostało wszczęte postępowanie karne na terytorium UE (a tym samym dopuszcza się nadużywania prawa niektórych krajów europejskich). W związku z tym osoby, które otrzymały ochronę międzynarodową, poddawane są przedłużającym się ograniczeniom wpływające na swobodę przemieszczania się, możliwość otwarcia rachunków bankowych, a także znalezienia zakwaterowania lub zatrudnienia.

Postępowanie karne przeciwko Arturowi Trofimovowi w Austrii zostało wszczęte na podstawie materiałów rosyjskich, których wiarygodność jest wątpliwa. Mamy zatem nadzieję, że władze austriackie uważnie i obiektywnie zbadają wszystkie okoliczności sprawy, uwzględnią opublikowane dowody politycznego charakteru sprawy i wezmą pod uwagę wcześniejsze próby nadużywania austriackiego systemu sprawiedliwości przez Kazachstan.

W dniu 05.02.2016 r. Nazarbajev polecił szefowi wywiadu kazachstańskiego „zintensyfikować działania mające na celu ochronę interesów Kazachstanu za granicą” [36]. W praktyce oznacza to, że Kazachstan wzmocni wysiłki skierowane na pozyskanie w swoje ręce swoich przeciwników politycznych w UE.

Władze Kazachstanu wielokrotnie wydawały oficjalne oświadczenia o zamiarze doprowadzenia do ekstradycji Ablyazova do Kazachstanu. Dlatego trudno jest zgadnąć, jakimi motywami kierował się rząd francuski, kiedy oświadczył, że Rosja, będąca najbliższym sojusznikiem Kazachstanu, „nie przekaze” Ablyazova władzom kazachstańskim. Sąd czeski, powołując się na Konstytucję Rosji, wyraził swoją wiarę w twierdzenie, że Paraskevich „nie zostanie przekazana” Kazachstanowi. Należy zauważyć, że w grudniu 2015 roku, w Rosji zostały wprowadzone zmiany legislacyjne, zezwalające na niewykonanie orzeczeń ETPCz oraz innych sądów międzynarodowych, jeżeli „stoją one w sprzeczności z Konstytucją RF”. Wyraźnym tego przykładem jest oświadczenie rosyjskiego sędziego Alexeya Kravtsova: „Rosjanie nie chcą wykonywać orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w tym również z powodu sprawy YUKOSu” [37].

O tym, jak Rosja będzie „wypełniać” swoje zobowiązania, świadczy następujący fakt: w grudniu 2015 roku, były menedżer Banku BTA Veronika Efimova została poddana ekstradycji z Rosji do Kazachstanu, gdzie obecnie jest przesłuchiwana przez śledczych. Adwokat zaznacza, że istnieje realne zagrożenie, że 7-letnia córka Efimovej zostanie skierowana do domu dziecka [38].

Rosja nie wypełnia postanowień porozumień mińskich i anuluje na swoim terenie pierwszeństwo prawa międzynarodowego. Jest to sygnał dla Zachodu, że Moskwa nie zamierza wypełniać swoich zobowiązań. Wraz z zaostrzeniem autorytarnego reżimu w Rosji liczba naruszeń będzie tylko wzrastać. Przykład Estona Kokhveru potwierdził, że obywatelom UE również grozi nieuczciwe ściganie karne w Rosji.

Bezpodstawne oświadczenia władz poszczególnych państw UE o „przestrzeganiu przez Rosję międzynarodowych gwarancji w sprawie Ablyazova” są sprzeczne z ustaleniami obrońców praw człowieka, przedstawicieli instytucji UE, jak również wynikami badań wiodących europejskich mediów. Decyzje dotyczące praw uchodźców nie mogą być podejmowane na podstawie interesów politycznych lub gospodarczych.

Niniejszym apelujemy do władz austriackich, francuskich i czeskich, aby zwróciły uwagę na kontekst polityczny ścigania karnego Ablyazova, zakres korupcyjnych wpływów Kazachstanu, a także na brak niezależności ukraińskich i rosyjskich organów śledczych w tej sprawie. Mamy nadzieję, że kraje UE nie poddadzą się manipulacjom kazachstańskich i rosyjskich służb specjalnych, i nie będą brać udziału w prześladowaniach politycznych reżimów autorytarnych.

Podkreślamy również konieczność przeprowadzenia ekspertyzy przez Austrię, Francję i Czechy i zapewnienia jawnego dochodzenia w sprawie opublikowanych incydentów nielegalnego wpływu Kazachstanu na organy ścigania państw europejskich.

Apelujemy do rządu Francji, podkreślając konieczność uwzględnienia stanowiska partnerów europejskich i organizacji praw człowieka w sprawie niedopuszczalności ekstradycji Ablyazova.

Zwracamy się również do Komisji ds. Kontroli Kartotek Interpolu z apelem, aby wzięła pod uwagę oczywisty charakter polityczny postępowania karnego, i, podobnie jak w przypadku opozycjonisty i współpracownika Ablyazova, Muratbeka Ketebayeva, usunęła z międzynarodowej listy osób poszukiwanych dane Tatiany Paraskevich i Artura Trofimova z powodu naruszenia art. 3 Statutu Interpolu.

Wszystkie osoby zainteresowane wsparciem naszych żądań prosimy o wystosowanie apeli do poniższych osób i instytucji:

W sprawie Tatiany Paraskevich:

- Pavel Zeman, Prokurator Generalny Republiki Czeskiej - 660 55, ulica Jezuitská 4, miasto Brno, Republika Czeska, tel.: +420 542 512 111, fax: +420 542 512 227, e-mail: podatelna@nsz.brn.justice.cz;
- Lubomír Zaorálek, Minister Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej - 5 Loretánskéměstí, 118 00 Praga 1, Republika Czeska, tel.: +420 224 181 111, e-mail: podatelna@mzv.cz;
- Robert Pelikan, Minister Sprawiedliwości Republiki Czeskiej - 16 Vyšehradská Street, 128 10 Praha 2, Republika Czeska, tel. +420 221 997 106, +420 221 997 111, fax: +420 224 919 927, e-mail: posta@msp.justice.cz;
- Jakub Macháček, Kierownik Rządowej Rady ds. Praw Człowieka w Republice Czeskiej - nábřeží Edvarda Beneše 4, Praga 1, Republika Czeska, PSČ 118 01, tel.: +420 224 002 111, e-mail: machacka.jacub@vlada.cz;

W sprawie Artura Trofimova:

- Centralna Prokuratura ds. Postępowań Karnych Dotyczących Przepięstw Gospodarczych i Korupcji (Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption (WKStA), Wydział 9 (Geschäftsabteilung 9) - Dampfschiffstraße 4, 1030 Wiedeń, Austria, tel +43 1 521 52 5930, faks : +43 1 521 52 5920;
- Federalny Urząd ds. Cudzoziemców i Uchodźców (Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl) - Regionaldirektion Wien, Hernalser Gürtel 6-12, 1080 Wiedeń, Austria, e-mail: michael.oberauer@bmi.gv.at; bfa-rd-w-team-05@bmi.gv.at;
- Wolfgang Brandstetter, Federalny Minister Sprawiedliwości - Museumstraße 7, 1070 Wiedeń, Austria, tel.: 43 152 15 20; faks: +43 152 152 27 30, e-mail: minister.justiz@bmi.gv.at ;
- Johanna Mikl-Leitner, Federalny Minister Spraw Wewnętrznych - Herrengasse 7, 1010 Wiedeń, Austria, tel.: +43 153 12 60, e-mail: ministerbuero@bmi.gv.at ;
- Sebastian Kurz, Federalny Minister Europy, Integracji i Spraw Zagranicznych - Minoritenplatz 8, 1010 Wiedeń, Austria, tel: +43 050 11 500, faks: +43 050 11 590;
- Krajowa Rada Ombudsmana w Austrii - Singerstrasse 17, p.o. Box 20, 1015 Wiedeń, Austria;

W sprawie Tatiany Paraskevich, Artura Trofimova i Mukhtara Ablyazova:

- Komisja ds. Kontroli Kartotek Interpolu - 200 Quai Charles de Gaulle, 69006 Lyon, Francja, tel.: +33 4 72 44 70 00; faks: +33 4 72 44 71 63; e-mail: CCF@interpol.int;
- Zeid Ra'ad Al-Hussein, Wysoki Komisarz ONZ ds Praw Człowieka – Palais des Nations, CH-1211 Geneva 10, Szwajcaria, tel.: +41 22 917 9220;
- Wysoki Przedstawiciel UE do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Federica Mogherini - Rue de la Loi / Wetstraat 200, 1049 Bruksela, Belgia, tel.: +32 2 584 11 11; +32 0 2 295 71 69, e-mail: federica.mogherini@ec.europa.eu;
- Stavros Lambrinidis, Specjalny Przedstawiciel UE ds. Praw Człowieka – tel.: +32 2 584 230, e-mail: stavros.lambrinidis@ext.eeas.europa.eu;
- Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Martin Schulz - Bât. Paul-Henri Spaak 09B011, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, 1047 Bruksela, Belgia, tel.: +32 2 28 45503; e-mail: martin.schulz@europarl.europa.eu;
- Przewodniczący Komitetu Spraw Zagranicznych Parlamentu Europejskiego Elmar Brok – Bât. Altiero Spinelli 05E240, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, 1047 Brussels, Бельгия, phone: +32 2 28 45323, e-mail: elmar.brok@europarl.europa.eu;
- Elena Valenciano, Szef Podkomisji Praw Człowieka Parlamentu Europejskiego - Bât. Altiero Spinelli 11G354, Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, 1047 Bruksela, Belgia, tel.: +32 2 28 45846, e-mail: elena.valenciano@europarl.europa.eu;
- Thorbjorn Jagland, Sekretarz Generalny Rady Europy – tel.: + 33 3 88 41 20 00, e-mail: thorbjorn.jagland@coe.int;

- Pedro Agramunt, Przewodniczący Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy – tel.: +33 88 41 23 41, e-mail: pedro.agramunt@senado.es; mark.neville@coe.int;
- Ilkka Kanerva, Przewodniczący Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE – tel.: +358 9 432 3055; +358 9 432 3529, e-mail: ilkka.kanerva@parliament.fi;
- Isabel Santos, Szef Komisji ds. Demokracji, Praw Człowieka i Pomocy Humanitarnej ZP OBWE – tel.: +351 21 391 9628, formularz zgłoszenia: <https://www.parlamento.pt/DeputadoGP/Paginas/EmailDeputado.aspx?BID=2103>;
- Hon. Michael Turner, Przewodniczący Zgromadzenia Parlamentarnego NATO – 3 Place du Petit Sablon, 1000 Brussels, Belgia, tel.: +32 2 513 28 65, formularz zgłoszenia: <http://www.nato-pa.int/Default.asp?SHORTCUT=2098>.

Wykaz źródeł:

1. Open Dialog Foundation / The story of 'The Democratic Choice of Kazakhstan' opposition movement - <http://en.odfoundation.eu/a/7250,the-story-of-the-democratic-choice-of-kazakhstan-opposition-movement>
2. Bank BTA / Bank BTA S.A. uznany za najlepszym bankiem Kazachstanu w 2008 roku - http://btbank.ua/rus/bank_media.php?news_id=5
3. Banker.kz / Bank BTA S.A. otrzymał tytuł „Najlepszy bank w zakresie finansowania transakcji handlowych w Kazachstanie 2009” według opinii czasopisma międzynarodowego "Global Finance" - <http://forum.banker.kz/topic/24470-ao-bta-bank-udostoeno-zvanija-luchshii-bank-po-t/>
4. Open Dialog Foundation / Court hearings in the case against the following mass media outlets: the newspapers 'Vzglyad', 'Respublika' as one mass media outlet, the 'stan.tv' internet portal, the 'K+' TV channel as well as the unregistered party 'Alga!' - <http://en.odfoundation.eu/a/988,court-hearings-in-the-case-against-the-following-mass-media-outlets-the-newspapers-vzglyad-respublika-as-one-mass-media-outlet-the-stan-tv-internet-portal-the-k-tv-channel-as-well-as-the-unregistered-party-alga>
5. Open Dialog Foundation / Report: Analysis of documents in the case of Abylazov - <http://en.odfoundation.eu/a/6869,report-analysis-of-documents-in-the-case-of-ablyazov>
6. Carnegie Endowment for International Peace / The War on Terrorism in Central Asia and the Cause of Democratic Reform - http://carnegieendowment.org/pdf/files/olcott_031403.pdf
7. Radio Azattyk / Stalin przegrywa z władzami kazachstańskimi, które wynajęły amerykańskich specjalistów - http://rus.azattyq.org/content/Olkott_OSCE_Kazakhstan/1868761.html
8. Respublika / Martha Olcott na służbie u Akordy - <http://www.respublika-kz.info/news/politics/44726/>
9. Mediapart / L'oligarque kazakh Abliazov dénonce une justice française à l'écoute de Moscou - <https://www.mediapart.fr/journal/international/140216/oligarque-kazakh-abliazov-denonce-une-justice-francaise-lecoute-de-moscou>
10. Astana.tv / Wniosek Kazachstanu o ekstradycję M. Abylazova do tej pory znajduje się w Ministerstwie Sprawiedliwości Francji - <http://astanatv.kz/news/show/id/32273.html>
11. Matritsa.kz / Prokuratura Generalna RK podpisze z Francją umowę o ekstradycję Mukhtara Abylazova - <http://www.matritca.kz/topnews/29534-genprokuratura-rk-podpishet-s-franciey-dogovor-ob-ekstradicii-muhtara-ablyazova.html>
12. Open Dialog Foundation / International community calls on France to prevent extradition of opposition politician Mukhtar Abylazov - <http://en.odfoundation.eu/a/6264,international-community-calls-on-france-to-prevent-extradition-of-opposition-politician-mukhtar-ablyazov>
13. Zgodnie z zaświadczeniem Ambasady Republiki Kazachstanu w Federacji Rosyjskiej, w dniu 26.09.2012 r. na terenie Ambasady, śledczy Budilo otrzymał nagrodę w postaci pistoletu. Nagroda została wręczona na podstawie Uchwały Rządu Republiki Kazachstanu z dnia 31.01.2012 r. numer 177 do użytku służbowego. - <https://onlytruth9999.wordpress.com/>
14. Open Dialog Foundation / Kazakhstan: The oppression of journalists and bloggers - <http://en.odfoundation.eu/a/7228,kazakhstan-the-oppression-of-journalists-and-bloggers1>
15. Odnośniki do dokumentów, opublikowanych na stronie internetowej Trust.ua: <http://www.trust.ua/news/91613-korruptsiya-i-partnery.html>; <http://www.trust.ua/news/92332-korruptsiya-i-partnery-chast-2.html>; <http://www.trust.ua/news/93202-korruptsiya-i-partnery-chast-3.html>; <http://www.trust.ua/news/95807-korruptsiya-i->

- [partnery-chast-4-novye-detali-v-dele-ablyazova.html](#); <http://www.trust.ua/news/99142-korruptsiya-i-partnery-chast-5.html>; <http://hate.trust.ua/korruption/2014/09/17/151/Korruptsiya-i-partneri-Chast-6/>
16. Na opublikowaną korespondencję powoływały się m.in. Le Temps, Mediapart, Le Nouvel Observateur, RFI, Atlantico, NZZ, Yahoo France, L'Espresso, La Provence, El Pais: <http://www.mediapart.fr/journal/international/250415/comment-la-dictature-kazakhe-recrute-en-france-ses-soutiens>; http://www.letemps.ch/Page/Uuid/eff006b2-1439-11e5-96f4-d5eb39d18cde/Le_Kazakhstan_enr%C3%B4le_un_expert_genevois_dans_sa_campagne_dinfluence_occulte; http://www.letemps.ch/r/Le_Temps/Quotidien/2015/01/22/Suisse/ImagesWeb/Memo%20FTI.pdf
  17. Agencja informacyjna „Regnum” / Bank BTA będzie mógł zwrócić długi na drodze negocjacji - <http://regnum.ru/news/economy/1328789.html>
  18. Ten list został wysłany na następujące adresy: e_molshanova@bta.kz, yemolchanova@bta.kz. - <http://obozrevatel.com/crime/91247-kto-kak-i-dlya-chego-davil-na-elenu-tischenko.htm>; <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/39350/>
  19. MK RU /podejrzewany o ekstremizm Belov-Potkin oskarżył śledczego o zachowanie dewiacyjne - <http://www.mk.ru/moscow/2015/10/22/podozrevaemy-v-ekstremizme-belov-potkin-obvinil-sledovatelya-v-deviantnom-povedenii.html>
  20. Life News / Po skandalu w sprawie nacjonalisty Belova-Potkina zmieniono śledczego - <http://lifenews.ru/news/169021>
  21. Zákon kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/36481/30830>
  22. W dniu 17.03.2014 r. Paraskevich złożyła zażalenie na orzeczenie Sądu Najwyższego m. Pragi z dnia 05.03.2014 r., który odmówił jej zwolnienia z aresztu.
  23. Ponadto, niedawno opublikowane w mediach dowody potwierdziły, że znacjonalizowany Bank BTA nie był podmiotem niezależnym, lecz wypełniał wolę polityczną władz kazachstańskich. - <http://en.odfoundation.eu/a/6857,report-political-persecution-of-syrym-shalabayev>
  24. Open Dialog Foundation / The case of Tatiana Paraskevich: with the use of Ukrainian and Russian law enforcement agencies, Kazakhstan intends to compel the accused to testify against Mukhtar Ablyazov - <http://en.odfoundation.eu/a/1295,the-case-of-tatiana-paraskevich-with-the-use-of-ukrainian-and-russian-law-enforcement-agencies-kazakhstan-intends-to-compel-the-accused-to-testify-against-mukhtar-ablyazov>
  25. Open Dialog Foundation / The case of Tatiana Paraskevich: with the use of Ukrainian and Russian law enforcement agencies, Kazakhstan intends to compel the accused to testify against Mukhtar Ablyazov - <http://en.odfoundation.eu/a/1295,the-case-of-tatiana-paraskevich-with-the-use-of-ukrainian-and-russian-law-enforcement-agencies-kazakhstan-intends-to-compel-the-accused-to-testify-against-mukhtar-ablyazov>
  26. Open Dialog Foundation / Tatiana Paraskevich was granted international protection, but is still in custody due to the prosecutor's suspicious persistence - <http://en.odfoundation.eu/a/3139,tatiana-paraskevich-was-granted-international-protection-but-is-still-in-custody-due-to-the-prosecutor-s-suspicious-persistence>
  27. 112.UA / Ukraina nie jest stroną poszkodowaną i nie może składać pozwu o rekompensatę szkód w stosunku do Ablyazova i jego współpracowników, - oświadczył adwokat - <http://112.ua/obshchestvo/ukraina-ne-yavlyaetsya-poterpevshey-storonoy-i-ne-mozhet-podat-isk-o-kompensacii-ushherba-ablyazovu-i-ego-podelnikam-advokat-264655.html>
  28. Open Dialog Foundation / Yegor Sobolev calls for an investigation into the corrupt acts of Ukrainian investigators in the Mukhtar Ablyazov and Syrym Shalabayev cases - <http://en.odfoundation.eu/a/7246,yegor-sobolev-calls-for-an-investigation-into-the-corrupt-acts-of-ukrainian-investigators-in-the-mukhtar-ablyazov-and-syrym-shalabayev-cases>
  29. Amnesty International / Urgent Action. Woman faces torture if extradited - <http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/uaa29513.pdf>
  30. Włoscy parlamentarzyści: Alessandro Gozi, Lia Quartapelle, Manuela Serra, Giovanni Claudio Fava; Czeski poseł do parlamentu Jaromír Štětina; Polscy parlamentarzyści: Robert Biedroń, Maciej Wydrzyński, Małgorzata Gosiewska, Artur Górczyński, Artur Dębski, Ligia Krajewska, Łukasz Krupa, Tomasz Makowski, Maciej Mroczek, Michał Pacholski, Paweł Sajak, Marcin Świącicki, I inni.
  31. Zgodnie z pkt. 153.1 Instrukcji MSW w sprawie organizacji współpracy na poziomie informacyjnym po linii Interpolu (Nr 786/310/470/454/333/971 z dnia 06.10.2006 r.).

32. Tengri News / Mukhtar Ablyazov stracił grunt pod nogami, ale może wyjść suchy z wody - <http://tengrinews.kz/news/mukhtar-ablyazov-poteryal-zemlyu-mojet-vyiyti-suhim-vodyi-64295/>
33. Agencja informacyjna „Regnum” / Bank BTA będzie mógł zwrócić długi na drodze negocjacji - <http://regnum.ru/news/economy/1328789.html>
34. Interpol / Interpol cannot be used by the Russian Federation to seek the arrest of Mr William Browder - <http://www.interpol.int/en/News-and-media/News/2013/N20130726>
35. Open Dialog Foundation / Relatives and associates of Rakhat Aliyev reject the suicide account - <http://en.odfoundation.eu/a/5968,relatives-and-associates-of-rakhat-aliyev-reject-the-suicide-account>
36. Zakon.kz / Nazarbayev: Kazachstan powinien zintensyfikować prace w zakresie obrony swoich interesów za granicą - <http://www.zakon.kz/4773405-nazarbaev-kazakhstan-dolzhen-ukrepit.html>
37. Independent / Vladimir Putin signs law allowing Russia to ignore international human rights rulings - <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/vladimir-putin-signs-law-allowing-russian-court-to-overthrow-international-human-rights-rulings-a6773581.html>
38. Respublika / Siedmioletnia córka Efimovej stała się zakładniczką - <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/40011/>